

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****HÜSNİYE SEVİN KARABULUT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/9592

Karar Tarihi : 26/5/2021

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucular : 1. Hüsnüye Sevin KARABULUT
2. Melda ASLAN
3. Müge KARABULUT
4. Sezen KARABULUT

Başvurucular Vekili : Av. Müslüm ERÇETİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında yargılamanın uzun sürmesi ve en sonunda zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi üzerine ceza yargılaması sürecinde hâkimlerin sorumluluğu bulunduğu iddiasıyla devlet aleyhine açılan tazminat davasının süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/3/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Y.D. (sanık) hakkında sevk ve idaresindeki araçla 14/1/2002 tarihinde başvuruçuların murisi olan İ.K.ya çarparak ölümüne sebep olduğu iddiasıyla ceza davası açılmıştır. Bakırköy 9. Asliye Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 11/4/2006 tarihli kararıyla sanık 1 yıl 15 gün hapis ve 112 TL adli para cezası ile cezalandırılmıştır. Kararda; olay yeri krokisinin, olayın meydana geldiği saatin etrafın açık oluşunun, dinlenen tanık beyanları ile sanık savunmasının dikkate alındığı belirtilerek adli tıp raporu ile bilirkişi raporunun değerlendirilmesi neticesinde sanığın 5/8, ölenin ise 3/8 oranında kusurlu olduğuna kanaat getirilmiştir.

9. Sanık tarafından kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin (Daire) 17/4/2008 tarihli kararıyla mahkeme kararı bozulmuştur. Kararda; hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) ilişkin yeni düzenleme karşısında suçun niteliği, hükmolunan cezanın tür ve miktarı gözetilip dosyada bulunan adli sicil kaydı da değerlendirilerek sanığın hukuki durumunun yeniden tayin ve takdirinde zorunluluk bulunduğu belirtilmiştir.

10. Mahkeme bozma kararına direnerek 18/11/2008 tarihinde sanığın yine 1 yıl 15 gün hapis ve 112 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararda, sanığın mağdurların zararını gidermediği ve yeniden suç işlemeyeceği kanaatini oluşturmadığı gerekçeleriyle HAGB kararı verilmediği belirtilmiş; Dairenin bozma kararına uyulmadığı ifade edilmiştir.

11. Kararın 24/12/2008 tarihinde temyiz edilmesi üzerine Daire 14/10/2010 tarihinde mahkeme kararının bozulmasına ve davanın zamanaşımına uğraması nedeniyle düşmesine karar vermiştir.

12. Başvuruçular düşme kararında ilk derece mahkemesinde ve Yargıtayda görev yapan hakimlerin sorumluluğu bulunduğu gerekçesiyle 27/3/2012 tarihinde, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 93/A maddesi uyarınca devlet aleyhine manevi tazminat davası açmıştır. Dilekçede başvuruçular; Dairenin düşme kararının kendilerine tebliğ edilmediğini, düşme kararından asliye hukuk mahkemesinde Y.D. aleyhine açılan tazminat davasının duruşmasında (17/5/2011 tarihinde) haberdar olduklarını belirtmiş; yargılamada üç kez bozma kararı verildiğini ve yargılamanın gereksiz yere uzatılması nedeniyle sanığın korunduğunu ifade etmiştir.

13. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ilk derece mahkemesi sıfatıyla hakmış olduğu davanın süre aşımı gerekçesiyle reddine 30/5/2013 tarihinde karar vermiştir. Kararda 2802 sayılı Kanun'un 93/A maddesi uyarınca devlet aleyhine tazminat davasının kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde açılabileceği belirtilmiştir. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ceza mahkemesi kararlarının ne zaman kesinleşeceğine dair açık bir düzenleme yoksa da Kanun ve uygulama bir bütün olarak dikkate alındığında ceza mahkemesi kararlarının temyiz edildiği takdirde Yargıtay kararı tarihi itibarıyla kesinleştiğinin kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kararda, dava açma süresinin başlangıcı olarak 2802 sayılı Kanun'un 93/A maddesinde kesinleşme tarihinin gösterilmesi nedeniyle kesinleşmenin sonradan öğrenilmesinin dava açma süresi üzerine etkisi olmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak ceza yargılamasında Dairenin kararını 14/10/2010 tarihinde

vermesi karşısında başvurucuların bu tarihten itibaren bir yıl içinde davalarını açmaları gerekirken bu tarih geçirildikten sonra 27/3/2012 tarihinde açtıkları dava, süresinde kabul edilmemiştir.

14. Başvurucular kararı temyiz etmiştir. Dilekçelerinde, dava açma süresinin Dairenin karar tarihinden başlatılmasının kararın kendilerine tebliğ edilmemesi nedeniyle hak arama yollarını engellediğini belirtmiştir.

15. Yargıtay Büyük Genel Kurulu 1/12/2014 tarihinde temyiz talebini oyçokluğu ile Hukuk Genel Kurulu gerekçesine atıfla reddetmiştir.

16. Başvurucular 8/9/2016 tarihinde kararın düzeltilmesini talep etmiştir. Dilekçede yine kendilerine tebliğ edilmeyen karar nedeniyle dava açma süresinin Dairenin karar tarihinden başlatılmasının hak arama yollarını engellediğini belirtmiştir.

17. Yargıtay Büyük Genel Kurulu 8/12/2017 tarihinde karar düzeltme talebini oyçokluğu ile reddetmiştir. Kararda, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda verdiği B.L.B (B. No: 2013/4690, 25/2/2016) kararına da değinilmiştir. Buna göre ceza yargılamasında Yargıtay kararlarının tebliğine ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı ancak kararın derece mahkemesine ulaşmasının ardından davacıların karardan haberdar olma konusunda özen yükümlülüğünün bulunduğu belirtilmiştir. Bu sebeple başvurucuların Dairenin kararından itibaren bir yıl içinde dava açmaları gerektiği vurgulanarak söz konusu karardan sonradan haberdar olunmasının dava açma süresini canlandırmayacağı ifade edilmiştir. Karşıyda ise Kanun metnine bire bir bağlı kalınmasının hak kaybına neden olacağı ifade edilmiştir. Başvurucuların Dairenin kararını, öğrendiklerini belirttikleri tarihten başka bir tarihte öğrendiklerine ilişkin delil bulunmadığı, bu nedenle davanın süresinde açıldığının kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

18. Nihai karar başvuruculara 2/3/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucular 30/3/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 2802 sayılı Kanun'un olay tarihinde yürürlükte olan 93/A maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Hâkim ve savcuların bir soruşturma, kovuşturma veya davayla ilgili olarak yaptıkları işlem, yürüttükleri faaliyet veya verdikleri her türlü kararlar nedeniyle:

a) Ancak Devlet aleyhine tazminat davası açılabilir.

b) Kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk sebeplerine dayanılarak da olsa hâkim veya savcı aleyhine tazminat davası açılamaz.

Devlet aleyhine açılacak tazminat davası ancak dava konusu işlem, faaliyet veya kararın dayanağı olan;

a) Soruşturma sonucunda verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın veya kamu davası açılmış ise kovuşturma sonucunda verilen hükmün,

b) Dava sonunda verilen hükmün,

kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde açılabilir."

20. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Devletin sorumluluğu ve rücu" kenar başlıklı 46. maddesi şu şekildedir:

"Hâkimlerin yargılama faaliyetinden dolayı aşağıdaki sebeplere dayanılarak Devlet aleyhine tazminat davası açılabilir:

a) *Kayıрма veya taraf tutma yahut taraflardan birine olan kin veya düşmanlık sebebiyle hukuka aykırı bir hüküm veya karar verilmiş olması.*

b) *Sağlanan veya vaat edilen bir menfaat sebebiyle kanuna aykırı bir hüküm veya karar verilmiş olması.*

c) *Farklı bir anlam yüklenemeyecek kadar açık ve kesin bir kanun hükmüne aykırı karar veya hüküm verilmiş olması.*

ç) *Duruşma tutanağında mevcut olmayan bir sebebe dayanılarak hüküm verilmiş olması.*

d) *Duruşma tutanakları ile hüküm veya kararların değiştirilmiş yahut tahrif edilmiş veya söylenmeyen bir sözün hüküm ya da karara etkili olacak şekilde söylenmiş gibi gösterilmiş ve buna dayanılarak hüküm verilmiş olması.*

e) *Hakkın yerine getirilmesinden kaçınılmış olması.*

Tazminat davasının açılması, hâkime karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartına bağlanamaz.

Devlet, ödediği tazminat nedeniyle, sorumlu hâkime ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde rücu eder."

21. 6100 sayılı Kanun'un 47. maddesinin olay tarihinde yürürlükte olan şekli şöyledir:

"Devlet aleyhine açılan tazminat davası, ilk derece ve bölge adliye mahkemesi hâkimlerinin fiil ve kararlarından dolayı, Yargıtay ilgili hukuk dairesinde; Yargıtay Başkan ve üyeleri ile kanunen onlarla aynı konumda olanların fiil ve kararlarından dolayı Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda açılır ve ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülür. Yargıtay ilgili hukuk dairesinin tazminat davası sonucunda vermiş olduğu kararlara ilişkin temyiz incelemesi Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca; bu Kurulun ilk derece mahkemesi sıfatıyla tazminat davası sonucunda vermiş olduğu kararlara ilişkin temyiz incelemesi ise Yargıtay Büyük Genel Kurulunca yapılır.

Devletin sorumlu hâkime karşı açacağı rücu davası, tazminat davasını karara bağlamış olan mahkemede görülür."

22. Bireysel başvuru üzerine verilen B.L.B. kararında; başvuruçuların bireysel başvuruda bulunmak için dava ve başvurularını takip etmek amacıyla gerekli özeni gösterme yükümlülüklerinin bulunduğu, bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğunun başvuruçulara ait olduğuna dikkat çekilmiştir. Mevzuatta Yargıtay ceza dairesinin kararlarının taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı ifade edildikten sonra ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü

kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmelerinin bekleneceği, bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiğinin ve gerekçesinin öğrenildiğinin kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresinin, en geç anılan üç aylık sürenin sona ermesinden itibaren başlayacağı belirtilmiştir (B.L.B, §§ 31, 32).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 26/5/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

24. Başvurucular, Daire kararının kendilerine tebliğ edilmemesi nedeniyle bir yıllık dava açma süresinin Daire karardan haberdar olduğu tarihten başlatılması gerektiğini iddia etmiş ve dava açma süresinin kesinleşme tarihinden başlatılarak davanın süre aşımı gerekçesiye reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

25. Hâkimlerin yargılama faaliyetini yerine getirirken kusurlu davranmaları sebebiyle davanın taraflarına zarar vermeleri mümkündür. Hâkimler söz konusu davranışlarından sorumludur. Bu nedenle zarar gören kişi tazminat davası açabilir. Ancak hâkimlik mesleğinin özelliği gereği hâkimlerin sorumlulukları özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca hâkimin kusurlu davranışı nedeniyle zarar gören kişi tazminat davasını ancak devlet aleyhine açabilir (bkz. § 19). Bu bağlamda ceza davasında görev alan hâkimlerin kendilerine düşen sorumlulukları yerine getirmedikleri için davada zamanaşımı gerekçesiyle düşme kararı verildiğini ve bu nedenle zarara uğradıklarını ileri süren başvurucuların hâkimlerin sorumluluğu iddiasıyla devlet aleyhine tazminat davası açma hakkına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

26. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucuların hâkimlerin sorumluluğu nedeniyle devlet aleyhine açtıkları tazminat davası süre aşımı nedeniyle esasa girilmeden reddedilmiştir. Bu nedenle başvurucuların iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek haşka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

29. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34; *Ziya Özden*, B. No: 2016/67737, 19/11/2019 § 44).

30. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Mohammed Aynosah*, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33; *Ziya Özden*, § 45).

31. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52; *Ziya Özden*, § 46).

32. Somut olayda davanın süre aşımından reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvuru sahiplerinin mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

33. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

34. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

35. Somut olayda sanığın yargılması Dairenin 14/10/2010 tarihli kararıyla sona ermiştir. Söz konusu karar tebliğ edilmemiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ilk derece mahkemesi sıfatıyla yapmış olduğu yargılamada 2802 sayılı Kanun'un 93/A maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarih olan 14/10/2010 tarihinden itibaren bin yıl içinde davanın açılması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucuların yapmış olduğu karar düzeltme talebi aynı gerekçe ile Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından reddedilmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Yargıtay Büyük Genel Kurulu kararlarında 2802 sayılı Kanun'un 93/A maddesine yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla başvurucuların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

36. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle hukuki belirlilik ve istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacı bulunduğu işaret etmiştir (birçok karar arasından bkz. *Remzi Durmaz*, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

37. Dava açma sürelerini düzenleyen, son derece karışık ve dağınık olan bir mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumu mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Özellikle başvuru mercii ve süresi gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını aşırı sınırlandırarak şekilde katı yorumdan kaçınmaları gerekir (*Mohammed Aynosah*, § 40).

38. Dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve tek başına bu durum mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (*Remzi Durmaz*, § 27). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (*Kamil Koç*, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

39. Dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen derece mahkemelerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili olarak derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın koşulları ışığında incelemektir (*Ahmet Yıldırım*, B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46). Diğer taraftan başvurucuların yargısal süreçte dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

40. Ölçülülük ilkesi; öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu

olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvuru tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır (*Ahmet Ersoy ve diğerleri*, B. No: 2014/4212, 5/4/2017, § 50).

41. Hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması bakımından dava açma hakkının belli bir süreyle sınırlandırılması tek başına mahkemeye erişim hakkını ihlal etmemekte ise de öngörülen sürenin makul olması, diğer bir ifadeyle haktan yararlanılmayı imkânsız kılacak veya aşırı derecede zorlaştıracak derecede kısa olmaması gerekir. Dava açma süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken dava ile elde edilecek hakkın niteliği, davanın konusu ve kişinin dava hakkının doğduğunu öğrenme imkânına sahip olup olmadığı gibi hususlar gözönünde bulundurulmalıdır. Öngörülen sürenin dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıkların yapılmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım alınmasına yetecek ve hakkın önemiyle orantılı bir uzunlukta olmaması durumunda ölçüsüz olduğu söylenebilir (*Yaşar Çoban* [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 65).

42. Dava açma süresinin işlemeye başladığı an da mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda dava açma süresinin, hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut koşullar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılabileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebilir (*Yaşar Çoban*, § 66).

43. Öte yandan mahkemeler, dava açma süresi öngören kanun hükümlerini yorumlarken sınırlamanın istisna olduğu ilkesini gözeterek aşırı şekilcilikten kaçınmalı ve yorum kurallarının imkân verdiği ölçüde davayı ayakta tutma yolunda bir yaklaşım benimsemelidir. Bununla birlikte mahkemelerin sürenin varlık sebebini anlamsız kılma pahasına yorum kurallarının sınırlarını zorlayarak kanunda öngörülen dava açma süresini bertaraf etmesi hukuki güvenlik ve istikrar ilkesinin zedelenmesine neden olabilir. Bu nedenle süreye ilişkin kanun hükümlerinin yorumunda hukuki güvenlik ve istikrar ilkesi ile mahkemeye erişim hakkı arasındaki hassas denge gözetilmelidir (*Yaşar Çoban*, § 67).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Somut olayda başvuru ceza davasında yargılamanın uzun sürmesi ve en sonunda zamaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi üzerine ceza yargılaması sürecinde yer alan hâkimlerin sorumluluğu bulunduğu iddiasıyla devlet aleyhine 27/3/2012 tarihinde tazminat davası açmıştır.

45. Başvurucular, Dairenin düşme kararının kendilerine tebliğ edilmediğini ancak sanık aleyhine açtıkları hukuk davasının 17/5/2011 tarihli duruşmasında düşme kararını öğrendiklerini ifade etmekte ve bu tarihten itibaren bir yıl içinde açtıkları davanın süresinde olduğunu ileri sürmektedir.

46. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, olayda ceza yargılamasına ilişkin Dairenin düşme kararının verildiği 14/10/2010 tarihinde Daire kararının kesinleştiğini vurgulamış ve buradan hareketle de dava açma süresini -2802 sayılı Kanun'un olay tarihinde yürürlükte olan

93/A maddesinin açık lafzını esas alarak- kesinleşmenin gerçekleştiği bu tarihten başlatmıştır. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay Büyük Genel Kurulu, Hukuk Genel Kurulu gerekçesine atıfla kararı onamıştır. Karar düzeltme aşamasında ise bireysel başvuruda verilen *B.L.B.* kararına da değinilmiştir.

47. Dava açma süresinin işlemeye başladığı ana dair yargılama makamlarınca yapılan yorum mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğünün tespitinde büyük önem taşımaktadır. Somut olayda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir yıllık dava açma süresinin başlangıcını ceza yargılamasına ilişkin nihai kararın verildiği ve kesinleştiği tarih olarak belirlemiştir. Bu durumda başvurucuların kesinleşmeden haberdar olup olmadıklarının, haberdar olmuşlarsa haberdar oldukları tarih itibarıyla önlerinde dava açmak için yeterli sürenin bulunup bulunmadığının veya haberdar olmamışlarsa haberdar olmalarının kendilerinden beklenip beklenemeyeceğinin değerlendirilmesi gerekir. Zira yukarıda belirtildiği gibi hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı veya somut koşullar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde dava açma süresinin işlemeye başlatılması dava hakkının varlığını anlamsız kılabileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebilir.

48. Olay tarihinde yürürlükte olan 2802 sayılı Kanun'un 93/A maddesine göre hâkimlerin sorumluluğuna istinaden tazminat davası açma süresinin sorumluluk bulunduğu iddia edilen kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıl olduğu hususunda bir belirsizlik bulunmamaktadır. Öte yandan başvurucuların ceza davasındaki kesinleşme tarihine de bir itirazları bulunmamaktadır. Başvurucuların temel iddiası düşme kararından haberdar oldukları tarihten itibaren bir yıllık dava açma süresinin başlatılması gerektiğidir.

49. Nihai kararında Yargıtay Büyük Genel Kurulu, Anayasa Mahkemesinin *B.L.B.* kararında vurgulanan *özen yükümlülüğüne* de dikkat çekerek bir yıllık süreyi kesinleşme tarihinden başlatmıştır. Hemen belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin anılan kararında bireysel başvuruya konu ceza yargılamalarında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden dosyanın ilk derece mahkemesine döndüğü tarihten itibaren makul bir süre içinde karara erişmelerinin ve karar gerekçesini öğrenmelerinin bekleneceği, bu bağlamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiğinin ve gerekçesinin öğrenildiğinin kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bir başka deyişle anılan kararda bireysel başvuru için kanunda öngörülen otuz günlük başvuru süresinin kesinleşme tarihinden veya nihai kararın verilme tarihinden değil aksi tespit edilmediği sürece kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından itibaren en geç üç aylık sürenin sona ermesinden sonra başlayacağı belirtilmiştir. Bu yönüyle somut olayda söz konusu kararın erişilebilir olup olmadığına ve böylece tarafların karardan haberdar olmalarının beklenip beklenemeyeceğine dair herhangi bir değerlendirme yapmaksızın salt düşme kararıyla dava açma süresinin başladığına dair Yargıtay yorumunun katı bir yorum olduğu değerlendirilmiştir.

50. Bununla birlikte başvuru konusu olayda yukarıda belirtilen katı yorumda dahi başvurucuların Daire kararını öğrendiklerini belirttikleri 17/5/2011 tarihinden itibaren 2802 sayılı Kanun'un 93/A maddesi uyarınca dava açabilmek için yaklaşık beş aylık bir dava açma süresine sahip oldukları görülmektedir. Avukatla temsil edilen başvurucuların söz konusu Ceza Dairesinin kararın verildiği andan itibaren kesin olduğunu ve dolayısıyla kanunda öngörülen dava açma süresinin işlemeye başlayacağını öngörmelerini beklemenin başvuruculara aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilmektedir. Yargıtay yorumunun

başvuruların mahkemeye erişim hakkını sınırladığı görülmekle birlikte başvuruların anılan düşme kararını öğrendikten sonra önlerindeki 5 aylık sürenin yetersizliğine dair bir iddialarının bulunmadığı da gözönüne alındığında somut olayın koşullarında başvuruların dava açma haklarının imkânsız hale getirilmediği görülmektedir.

51. Bu durumda somut olayın koşullarında başvuruların mahkemeye erişim haklarına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu, başvurulara aşırı bir külfet yüklenmediği dolayısıyla mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle başvuruların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 26/5/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN